

СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

ОК 37 ПСИХОЛОГІЯ ТВОРЧОСТІ

спеціальність	015 Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)	обов'язковість дисципліни	обов'язкова
освітня програма	Професійна освіта	факультет	Менеджменту, адміністрування та права
освітній рівень	перший (бакалаврський)	кафедра	ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін

ВИКЛАДАЧ

Данченко Ірина Олексіївна

Вища освіта – спеціальність педагогіка/психологія

Науковий ступень – доктор педагогічних наук 13.00.07 – теорія та методика виховання.

Вчене звання – доцент, професор кафедри ЮНЕСКО та соціального захисту.

Досвід роботи – більше 13 років

Показники професійної активності з тематики курсу:

- Авторка монографії «Формування соціальної зрілості студентів закладів вищої освіти аграрного профілю», а також навчально-методичного посібника та більше 20 методичних вказівок для семінарських робіт, самостійної роботи та контролю знань здобувачів вищої освіти з курсу «Психологія та соціологія»;
- Міжнародний сертифікат науково-педагогічного стажування в Куявському університеті у Влоцлавеку (Республіка Польща) у період з 3 серпня по 11 вересня 2020 року на тему «Педагогічна та психологічна освіта як складова частина системи освіти України та країн ЄС» за фахом «Педагогічні та психологічні науки» в обсязі 6 кредитів (180 годин)
- Підвищення кваліфікації за програмою «Креативні підходи та методи активізації навчальної діяльності здобувачів вищої освіти (180 годин – 6 кредитів ЄКЕС). Термін навчання 02.10.23 – 12.11.23 р. Свідоцтво про підвищення кваліфікації № ADV-021001-PSAU від 12.11.23
- Співавторка 5 тематичних публікацій;
- Учасниця наукових і методичних конференцій.

Телефон

+380955152272

електронна

irinadanchenco@btu

дистанційна

Google Meet

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНЮ КОМПОНЕНТУ (ДИСЦИПЛІНУ)

Мета	формуванні системи знань, практичних вмінь та навичок студентів в галузі психології творчості та на цій основі їх підготовка до професійної діяльності, тобто в розкритті механізмів творчої діяльності особистості, в виявленні феноменологічних особливостей творчої обдарованості. В з'ясуванні теоретичного та методологічного наповнення основних підходів до психологічного аналізу процесу та результату творчої діяльності, творчої особистості з урахуванням вікової динаміки творчого розвитку.
Формат	лекції, практичні заняття, самостійна робота, поточний та підсумковий контроль, командна робота
Деталізація результатів навчання / форм їх контролю	формування уявлення про творчість як активну діяльність по перетворенню (ІК, К 07, К 11, К 19, К 22, ПР 08, ПР 11, ПР 15) / індивідуальні практичні завдання розширення світоглядного і професійного горизонту здобувачів у результаті ознайомлення із закономірностями й особливостями перебігу творчої діяльності (К 02, К 11, К 15, К 21, ПР 08, ПР 11, ПР 15) / індивідуальні практичні завдання ознайомлення з етапами творчої діяльності та їх взаємозв'язком (ІК, К 10, К 11, К 21, К 22, ПР 08, ПР 15) / індивідуальні завдання набуття здобувачами навичок організації та керування власною творчою діяльністю відповідно до власного потенціалу та поставленої мети (ІК, К 02, К 10, К 15, К 21, ПР 10, ПР 11) / імітаційний командний проєкт опанування здобувачами навичок аналізу, пояснення і використання в практичній діяльності особливостей прояву творчої діяльності інших суб'єктів (К 07, К 11, К 15, К 22, ПР 08, ПР 10) / індивідуальні практичні завдання ознайомлення здобувачів із головними теоретичними положеннями і проблемами сучасної психології творчості (ІК, К 02, К 07, К 10, К 21, К 22, ПР 08, ПР 10, ПР 11, ПР 15) / індивідуальні завдання розуміння природи та механізмів творчої діяльності, аналіз процесів і продуктів власної творчості, а також творчості інших, стимулювання творчої активності, діагностування творчих здібностей (К 07, К 15, К 19, К 22, ПР 08, ПР 10, ПР 11) / імітаційний командний проєкт
Обсяг і форми контролю	4 кредитів ECTS (120 годин): 30 годин лекції, 30 годин практичних занять, 60 годин самостійна робота; підсумковий контроль залік.
Вимоги викладача	Вчасна підготовка до практичних занять, виконання практичних завдань, активність, командна робота
Умови зарахування	згідно з навчальним планом

ВІДПОВІДНІСТЬ СТАНДАРТУ ОСВІТИ І ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ

Компетенції	ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в професійній освіті, що передбачає застосування певних теорій і методів педагогічної науки та інших наук відповідно до спеціалізації і характеризується комплексністю та невизначеністю умов. К 02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	Програмні результати навчання	ПР 08. Самостійно планувати й організовувати власну професійну діяльність і діяльність здобувачів освіти і підлеглих. ПР 10. Знати основи психології, педагогіки, а також фундаментальних і прикладних наук (відповідно до спеціалізації) на рівні, необхідному для досягнення інших результатів навчання, передбачених цим стандартом та

К 07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
 К 10. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
 К 11. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.
 К 15. Здатність спрямовувати здобувачів освіти на прогрес і досягнення
 К 19. Здатність використовувати відповідне програмне забезпечення для вирішення професійних завдань, відповідно до спеціалізації.
 К 21. Здатність упроваджувати ефективні методи організації праці відповідно до вимог екологічної безпеки, безпеки життєдіяльності та охорони і гігієни праці.
 К 22. Здатність використовувати у професійній діяльності основні положення, методи, принципи фундаментальних та прикладних наук.

освітньою програмою.
 ПР 11. Володіти психолого-педагогічним інструментарієм організації освітнього процесу, уміти проектувати і реалізувати навчальні/розвивальні проекти.
 ПР 15. Діагностувати, прогнозувати, забезпечувати ефективність та корегування освітнього процесу для досягнення програмних результатів навчання і допомоги здобувачам освіти в реалізації індивідуальних освітніх траєкторій.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ (ДИСЦИПЛІНИ)

Розділ I. ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ ТВОРЧОСТІ

Лекція 1. Лекція 2 Лекція 3.	Предмет та завдання психології творчості. Предмет психології творчості. Мета і головні завдання психології творчості. Суб'єкт та об'єкт творчості, їх взаємодія. Рівні творчості. Передумови та закономірності творчості. Етапи становлення психології творчості. Місце психології творчості в структурі сучасної науки. Значення психології творчості для практичної діяльності педагога. Творчість особистості у дзеркалі історії психології та культури Особливості античної творчості. Еволюція психологічних понять у давньогрецьких філософів. Творчість в епоху Середньовіччя як шлях пізнання себе через Бога. Людина як творець себе в епоху Відродження. Загальна характеристика творчої діяльності Творчість як біологічний та соціальний феномен. Суб'єкт і об'єкт творчості, їх взаємодія. Передумови та закономірності	Практичне заняття 1 (ПЗ) ПЗ 2 ПЗ 3	Предмет та завдання психології творчості. Предмет психології творчості. Мета і головні завдання психології творчості. Суб'єкт та об'єкт творчості, їх взаємодія. Рівні творчості. Види творчості. Передумови та закономірності творчості. Етапи становлення психології творчості. Психофізіологічні основи творчості. Психофізіологічна природа інтуїції з позиції вчення про функціональну асиметрію півкуль мозку людини. Творчість особистості у дзеркалі історії психології та культури Відчуження особистості у творчості сьогодення. Інтерпретація творчості в теоретичних течіях містичного тлумачення. Трактування творчості в інтуїтивізмі. Тлумачення творчості у психоаналізі. Діалектичні принципи інтерпретації творчості. Психологічні основи творчості Творчість як основа буття людини. Зміст та характеристика творчості. Механізм творчості. Психофізіологія творчості. Статевий диморфізм у контексті проблеми	1. Дослідження проблеми творчості в сучасній психології. Актуальність проблеми. 2. Загальна характеристика психологічного вчення про природу і механізми творчості В.А. Роменця. Вчинковий підхід у теорії творчості В. А. Роменця. 3. Уява і творчість в юнацькому віці, молодості, зрілості та пізній зрілості. 4. Статеві особливості обдарованості та творчості. Обдаровані діти із фізичними вадами. 5. Психогенетика креативності. 6. Характеристика творчості як способу адаптації до життя. 7. Тест креативності Дж. Гілфорда. Коротка характеристика. 8. Психоаналітична теорія творчості. Несвідоме та засоби його вираження у творчості

Самостійна робота

Лекція 4.	творчості. Поняття про творчий процес. Стрес як комплексна психофізіологічна характеристика творчого натхнення. Психологічні теорії творчості. Екзистенціальна теорія М. Бердяєва. Психоаналітична теорія творчості. Критика психоаналітичної теорії творчості. Теорія бісоціації А. Кестлера.. Розвиток досліджень психології таланту та обдарованості в США (сер. 50-х – 90 –ті роки): Гілфорд, Торренс, Меднік, Харрінгтон та інші.	ПЗ 4	творчості. Поняття про розумову тактику Види розумових тактик. Загальна характеристика творчої діяльності Суб'єкт і об'єкт творчості, їх взаємодія. Поняття про творчий процес. Фази творчого процесу. Усвідомлене та неусвідомлене у творчості. Місце інтуїції у творчому процесі. Психофізіологічні основи творчості. Творче завдання як модель творчої діяльності. Суб'єктивні та об'єктивні фактори, що впливають на процес розуміння умови.
Лекція 5	Дослідження творчості в зарубіжній психології. Творчість як сублимація (З.Фройд). Творчість як прояв архетипів (К.Юнг). Творчість як самоактуалізація особистості (А.Маслоу). Творчість як «дивергентне мислення» (Дж.Гілфорд). Творчість як «інвестування ідей» (Р.Стернберг). Компоненти та умови творчості (Л.Терстоун).	ПЗ 5	Психологічні теорії творчості. Вчення про сферу несвідомого психічного як основу творчого процесу. Поняття «витіснення», «компенсація», «заміщення», «сублимація», «ідентифікація» в психології творчого процесу. Принцип проб і помилок як психологічний механізм розв'язання творчої задачі. Об'єктивний підхід до розуміння творчості.
Лекція 6	Психологія творчої особистості. Роль уяви, мислення, інтуїції, натхнення, надситуативної активності, індивідуально-психологічних особливостей, які проявляються в процесі творчості; Психогенетика креативності. Зв'язок між геніальністю та психічним здоров'ям. Творчість та тривалість життя.	ПЗ 6	Психологічні особливості творчої особистості Характерні риси творчої особистості. Поняття про творчі задатки і творчий потенціал. Взаємозв'язок мислення і творчості. Інтелект як творчість. Поняття про творчі здібності. Професіоналізм і творчі здібності. Творчий потенціал і психічне здоров'я. Фактори, що впливають на рівень творчих здібностей. Інтелект як творчість.
Лекція 7	Види творчості Психологічні особливості творчості в різних галузях діяльності. Види творчості. Специфіка зазначених видів творчості. Основні функції видів творчості. Педагогіка як мистецтво.	ПЗ 7	Види творчості Наукова, технічна, літературна, музична, образотворча, ігрова, навчальна, побутова, військова, управлінська, ситуаційна, комунікативна творчість. Основні функції видів творчості: Мистецтво як терапія.

Лекція 8	Структура креативності. Креативність як особистісна риса та здатність до творчості. Креативна особистість. Креативне середовище. Креативний процес. Мислення та творчість. Інтуїтивне мислення..	ПЗ 8	Структура креативності. Стадії творчого процесу. Творча уява. Фантазія в структурі творчого процесу. Мислення та творчість. Поняття інтуїції. Інтуїтивне мислення. Креативний продукт.	
Розділ II. СТРУКТУРА ТА МЕХАНІЗМИ ТВОРЧОСТІ В КОНТЕКСТІ ПСИХІЧНИХ ЯВИЩ				
Лекція 9.	Особливості творчої діяльності особистості на різних етапах онтогенезу Сенситивні періоди в розвитку творчості у різних галузях людської культури. Особливості дитячої творчості. Зближення уявлення з теоретичним мисленням як зародок творчих здібностей у підлітковому віці. Творчість у юнацькому віці. Творчість у вік молодості. Творчість зрілої людини.	ПЗ 9	Особливості творчої діяльності особистості на різних етапах онтогенезу Передбачення як елементарна форма уявлення у ранньому дитинстві. Творче оволодіння мовою та розвиток творчого уявлення в дошкільному віці. Зближення уявлення з теоретичним мисленням як зародок творчих здібностей у підлітковому віці. Творчість у юнацькому віці. Творчість у вік молодості. Творчість зрілої людини.	9. Обмежувачі творчого процесу. 10. Теорія бісоціації про спільний механізм різних видів творчості 11. Принцип побудови вправ, прийомів, тренінгів для розвитку творчих здібностей. 12. Тренінг креативності як система впливу на особистість з метою формування здатності до творчості (Торранс Е. П., Е. Де Боно). 13. Характеристика вправ, та ігор спрямованих на розвиток творчої активності (вербальні та невербальні завдання). 14. Вплив сімейно-батьківських відносин на розвиток креативності. 15. Творча особистість та її життєвий шлях. Вікові піки творчих досягнень в різних сферах діяльності.
Лекція 10	Стимулювання та умови творчої праці. Поняття про стимулювання творчості. Загальні. Спеціальні. : Співвідношення ролей та міжособистісні стосунки у творчих колективах. Особливості керівництва педагогічним колективом.	ПЗ 10	Стимулювання та умови творчої праці. Загальні: створення необхідних умов на робочому місці, поліпшення взаємовідносин у колективі; уважне ставлення до творчих спеціалістів. Спеціальні: розширення знань робітників з одночасним формуванням критичного ставлення до інформації; консультації; обговорення результатів роботи з іншими спеціалістами.	Самостійна робота
Лекція 11	Соціально-психологічні умови творчої праці Поняття про соціально-психологічний клімат у педагогічному колективі. Наукові колективи як приклад творчого мікросередовища. Особливості керівництва педагогічного колективами. Керівництво установами освіти.	ПЗ 11	Проблеми стимуляції творчої діяльності Поняття про стимуляцію творчої діяльності. Суть антистимулів творчої діяльності. Зовнішні та внутрішні бар'єри творчої діяльності. Загальні шляхи подолання бар'єрів творчої діяльності.	
Лекція 12	Соціальні механізми творчості, структура і природа творчих здібностей. Творчість як діяльнісний спосіб життя людини. Творчість в	ПЗ 12	Соціальні механізми творчості, структура і природа творчих здібностей. Мотиви творчої діяльності людини. Творчість в контексті соціокультурного	

Лекція 13	контексті соціокультурного простору. Стереотипи і їх вплив на творчий процес. Психологія обдарованості. Талант та геніальність. Методи дослідження творчої діяльності Групи методів психології творчості: методи отримання вихідних даних; методи реєстрації та попередньої обробки. Метод аналізу матеріалів преси, що містять бесіди з видатними артистами. Метод створення ситуацій розв'язання нових для суб'єкта задач. Використання тестів при дослідженні творчих здібностей та діяльності.	ПЗ 13	простору. Стереотипи і їх вплив на творчий процес. Поняття про здібності. Творчі здібності. Основні підходи до проблеми творчих здібностей Методи дослідження творчості Методи традиційної психології творчості: самоспостереження творців за процесом власної творчості; вивчення бібліографічних даних творців; анкетування; інтерв'ю; експериментальні методи традиційної психології. Нетрадиційні методи психології творчості: аналіз результату предметної дії шляхом виявлення в ній прямого і побічного продукту.
Лекція 14	Методи стимулювання творчої активності: індивідуальні та групові Цілі стимулювання творчої активності. Психологічні особливості мотиваційних процесів як психічних явищ. Поняття стимулювання як засобу впливу на людську поведінку. Явище стимулу, різновиди та особливості стимулів. Механізм використання стимулів. Відмінності стимулювання і мотивації.	ПЗ 14	Методи стимулювання творчої активності: індивідуальні та групові Цілі стимулювання творчої активності. Психологічні особливості мотиваційних процесів як психічних явищ. Поняття стимулювання як засобу впливу на людську поведінку. Явище стимулу, різновиди та особливості стимулів. Механізм використання стимулів. Відмінності стимулювання і мотивації.
Лекція 15	Методи навчання творчості Методи розвитку креативності особистості. Творчі ігри школярів. Творчі тренінги. Особливості діяльності пов'язаної з розробкою та впровадженням інновацій. Психологічні риси особистості що залучена до творчої та інноваційної діяльності. Специфічні риси стимулювання інноваційної діяльності. Особливості структури потреб особистості в контексті інноваційної діяльності. Методи стимулювання творчої активності: індивідуальні та групові.	ПЗ 15	Генезис здібностей та обдарованості (таланту). Психогенетика про вродженість та успадкованість здібностей та таланту. Вплив культурно-історичної епохи на появу генія. Цілеспрямований розвиток творчих здібностей. Методи активізації творчого мислення: тренінг мозкового штурму; тренінг навичок морфологічного аналізу; тренінг фантазії і уяви; тренінг класичних видів мислення. Вправи на усвідомлення та позитивне сприймання себе. Вправи на саморозкриття та самоприйняття. Вправи на усвідомлення проявів та розвитку креативності .

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА ТА МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Література

1. Данченко І., Тюріна В. Врахування особливостей кліпового мислення в процесі здійснення професійної підготовки студентів у закладах вищої освіти. *Theoretical and practical scientific achievements: research and results of their implementation: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the I International Scientific and Theoretical Conference* (Vol. 3), February 12, 2021. Pisa, Italian Republic: NGO European Scientific Platform
2. Данченко І.О. Тюріна В.О., Марченко О.Г., Іванов С.О., Короткевич Р.О. Гнучкі уміння (soft skills) як професійно значущі уміння майбутніх фахівців. The 5th International scientific and practical conference “Modern technologies and processes of implementation of new methods” (February 06 - 09, 2024) Madrid, Spain. International Science Group. 2024. 368 p. с. 275 -278. (Іспанія).
3. Тюріна В.О., Данченко І.О. Емоційний інтелект як фактор формування професійної компетентності майбутніх фахівців // Scientific method: reality and future trends of researching: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the II International Scientific and Theoretical Conference, August 25, 2023. Zagreb, Republic of Croatia: European Scientific Platform, P.179-182 (Хорватія).
4. Тюріна В.О., Данченко І.О. Формування цифрової компетентності здобувачів вищої освіти. // Актуальні проблеми викладання освітніх компонент соціально-гуманітарного спрямування у вищій школі Збірник матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції (15-16 червня 2023). Херсон: Херсонська державна морська академія, 2023. – 330 С.76-82. (Україна).
5. Данченко І.О., Тюріна В.О. Освітнє середовище як багаторівнева система формування особистісних та професійних компетенцій студентів закладів вищої освіти studia slobozhanica:// Матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції «Слобожанський гуманітарій – 2023» (Харків, ДБТУ, 6 квітня 2023 р.). – Харків, 2023. – 183 С.70-77. (Україна).
6. Данченко І. О., Крамаренко А. П. Теоретико-методичні аспекти формування інформаційно-комунікативної компетентності аграріїв у процесі професійної підготовки. Інформаційні технології у сучасному світі: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених, 22 квітня 2024 р. Державний біотехнологічний ун-т. Харків, 2024. С. 99-101. (Україна).

Методичне забезпечення

1. Психологія творчості: методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної (заочної) форми навчання спеціальності 015 Професійна освіта/ ДБТУ ; уклад. І.О. Данченко, Н.І. Моїсеєва. – Харків, 2024. – 40 с
2. Психологія творчості: методичні вказівки для проведення семінарських занять з дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної (заочної) форми навчання спеціальності 015 Професійна освіта / ДБТУ ; уклад. І.О. Данченко, Н.І. Моїсеєва. – Харків, 2024. – 36 с.
3. Психологія творчості: курс лекцій для здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навч. спеціальності 015 Професійна освіта/ ДБТУ ; уклад. І.О. Данченко, Н.І. Моїсеєва. – Харків, 2024. – 130 с.
4. Психологія творчості: тестові завдання для перевірки знань та умінь здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної (заочної) форми навчання спеціальності 015 Професійна освіта/ ДБТУ ; уклад. І.О. Данченко, Н.І. Моїсеєва. – Харків, 2024. – 36 с.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

СИСТЕМА		БАЛИ	ДІЯЛЬНІСТЬ, ЩО ОЦІНЮЄТЬСЯ
Підсумкове оцінювання	100 бальна ECTS (стандартна)	до 50	50% від усередненої оцінки за модулі
		до 50	підсумкове тестування
Модульне оцінювання	100 бальна сумарна	до 50	відповіді на тестові питання

до 20	усні відповіді на лабораторно-практичних заняттях
до 30	результат засвоєння блоку самостійної роботи

НОРМИ АКАДЕМІЧНОЇ ЕТИКИ ТА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Всі учасники освітнього процесу (в тому числі здобувачі освіти) повинні дотримуватися кодексу академічної доброчесності та вимог, які прописані у положенні «Про академічну доброчесність учасників освітнього процесу ДБТУ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, поважати гідність один одного, проявляти доброзичливість, чесність, відповідальність.